

Ecologische beoordeling realisatie transferium Zuidhorn

A&W-rapport 1659

in opdracht van

Ecologische beoordeling realisatie transferium Zuidhorn

A&W-rapport 1659

O.Stoker

Foto Voorplaat

Zuidzijde plangebied, parkeerplaats en groenstrook, foto A&W

O.Stoker 2011.

Ecologische beoordeling realisatie transferium Zuidhorn. A&W-rapport 1659.

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Opdrachtgever**Buro Vijn**

Rengersweg 98

9062ZJ Oenkerk

Telefoon 058 256 25 25

Uitvoerder**Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek BV**

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon 0511 47 47 64

Fax 0511 47 27 40

info@altwym.nl

www.altwym.nl

Projectnummer

1769zui

Projectleider

E.W. de Vries

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

R.J. Strijkstra

Datum

19 juli 2011

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Plannen	3
3	Beschermde natuurwaarden	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Beschermde soorten	5
3.3	Samenvatting relevante natuurwaarden	8
4	Effectbepaling en beoordeling	11
4.1	Beschermde gebieden	11
4.2	Beschermde soorten	11
4.3	Samenvattende tabel	14
5	Conclusies	15
5.1	Conclusies met betrekking tot beschermde gebieden	15
5.2	Conclusies met betrekking tot beschermde soorten	15
6	Literatuur	17

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

1 Inleiding

Aanleiding

Buro Vijn bv begeleidt het proces rond de bouw van een transferium bij het treinstation van Zuidhorn. Hierbij wordt naast het bouwen van een transferium ook bebouwing gerealiseerd met een bedrijfsmatige functie. Op dit moment bevindt het project zich in de voorbereidingsfase. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. Buro Vijn bv heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden en wordt dit beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) de Flora- en Faunawet en eventueel andere relevante ecologische wet- en regelgeving. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- Situatieschets en plannen: in dit hoofdstuk is het onderzoeksgebied afgebakend en beschreven. Tevens wordt een beschrijving gegeven van de plannen, met aandacht voor aspecten als aanleg en toekomstig gebruik (hoofdstuk 2).
- Beschermde natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven en wordt bepaald welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier is bepaald wat het effect is van de ingreep op de relevante natuurwaarden en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwet- en regelgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Daarnaast is op 26 mei 2011 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de mogelijkheden voor aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een

bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1 en 2. (foto's A&W)

Foto 1 parkeerterrein en het tijdelijke supermarktgebouw. Foto 2 groenstrook aan de zuidzijde van het plangebied

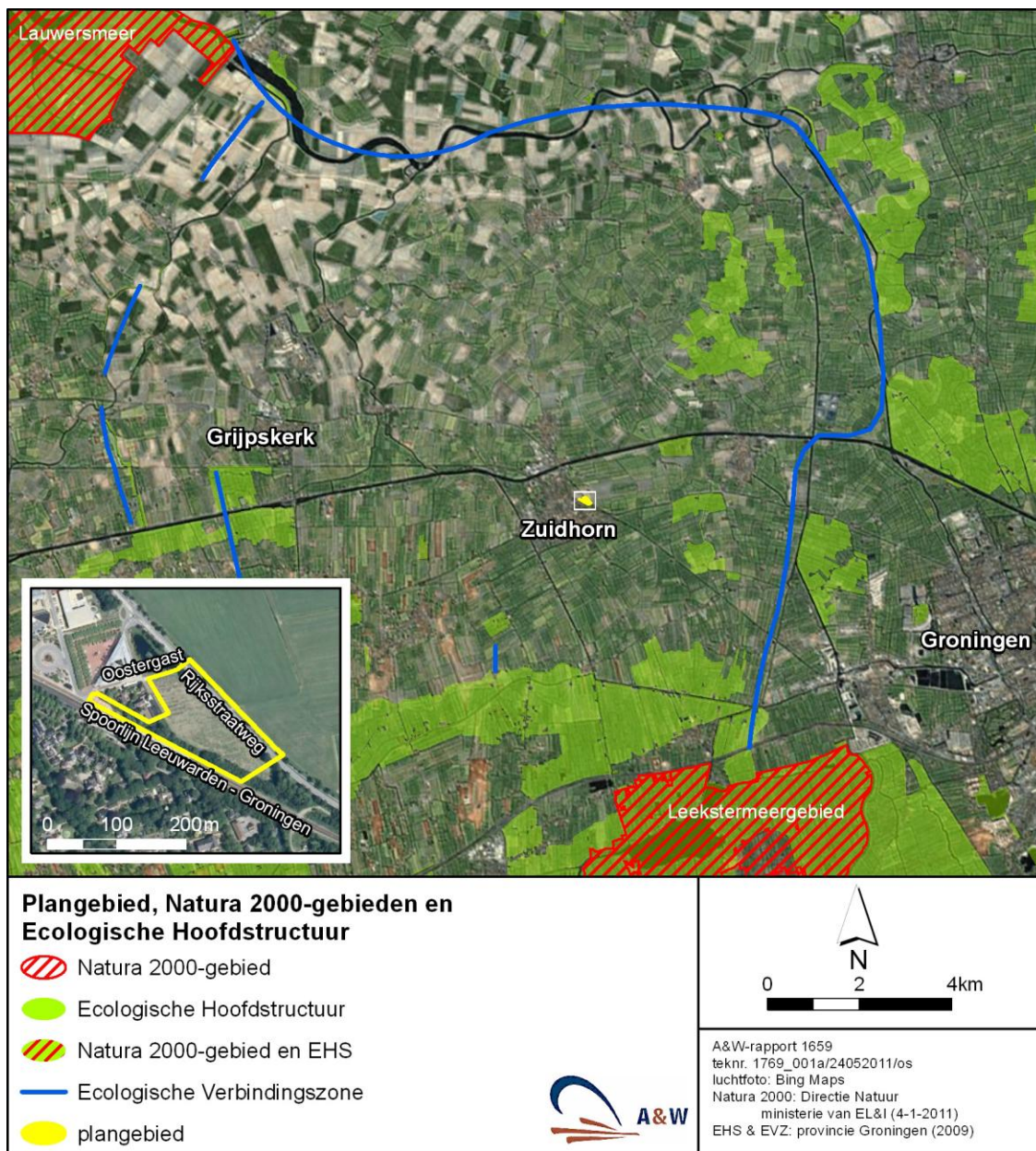
2 Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Zuidhorn en is 1,8 ha groot (figuur 2-1). De noordzijde wordt begrensd door de Rijksstraatweg en de zuidzijde is gelegen aan het spoor van de treinverbinding Leeuwarden - Groningen. De westelijke grens loopt parallel aan de Oostergast. Ten zuidwesten van het plangebied ligt het treinstation van Zuidhorn. Op dit moment bestaat het plangebied hoofdzakelijk uit een (tijdelijke) supermarkt en daarbij behorende parkeergelegenheid (zie foto 1). Aan de zuidwestzijde bevindt zich een fietsenstalling. Aan de zuidzijde is een groenstrook met twee sloten en een vijver (zie foto 2). Aan de noordzijde staat een bomenrij van Zomereik die parallel loopt met de Rijksstraatweg.

2.2 Plannen

De plannen bestaan uit het realiseren van een transferium met daarbij bebouwing voor gemengde bedrijfsmatige functies. De supermarkt wordt afgebroken. De bomenrij van Zomereik zal in de groenstructuur van het transferium worden ingepast. De sloten bij het spoor blijven overwegend bestaan.

Figuur 2-1 - Ligging van het plangebied en beschermde natuurgebieden in de omgeving

3 Beschermde natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in het plangebied en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde ingreep en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermde gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van Natura 2000-gebied (figuur 2-1). Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Leekstermeergebied dat op ongeveer 6 km ten zuiden van het plangebied ligt. Het Natura 2000-gebied Lauwersmeer ligt op 12 km ten noordwesten van het plangebied. Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moeten worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de zogenaamde voortoets uitgevoerd (Bijlage 1).

3.1.2 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur. Het meest nabij gelegen gebied dat deel uit maakt van de PEHS ligt op een afstand van ongeveer 2 km ten oosten van het plangebied (figuur 2-1).

Gezien de relatief grote afstand tot de PEHS- gebieden, het gebruik van tussenliggend gebied en de beperkte aard en omvang van de ingreep, ligt de PEHS buiten de invloedssfeer van de plannen en is de PEHS niet relevant voor deze ecologische beoordeling.

3.1.3 Overige vormen van gebiedsbescherming

Behalve door de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook via andere regelgeving zijn beschermd ten aanzien van natuurwaarden, bijvoorbeeld volgens het Streekplan (ganzenfoerageergebied of weidevogelgebied). Het plangebied en de directe omgeving daarvan zijn niet beschermd door dergelijke overige vormen van gebiedsbescherming.

3.2 Beschermde soorten

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Zuidhorn en is begrensd door een spoorlijn en een drukke doorgaande weg. Het plangebied bestaat voornamelijk uit bebouwing met wat opgaande begroeiing aan de randen. Het is niet op voorhand uitgesloten dat er wettelijk beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen en welke daarvan mogelijk van het plangebied gebruik maken en/of door de ingreep mogelijk worden beïnvloed.

3.2.1 Planten

Het plangebied bestaat voornamelijk uit een supermarktgebouw en parkeergelegenheid. De groenstrook aan de zuidkant van het plangebied bestaat uit soorten als Wilg, Zwarte Els, Hazelaar, Es, Hulst, Haagbeuk, Esdoorn, Zomereik met ruigtekruiden als Brandnetel. Aan de noordkant staat een bomenlaan van Zomereik. Door de voedselrijke omstandigheden en omdat de grond recentelijk nog is verstoord worden er geen beschermde plantensoorten in het plangebied verwacht. De beoogde herinrichting veroorzaakt dus geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van plantensoorten.

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

In de omgeving van het plangebied is in het verleden de Groene glazenmaker waargenomen (Ketelaar & van de Wetering 2000). Door het ontbreken van geschikt biotoop voor deze soort wordt hij niet in het plangebied verwacht. Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals voortplantingswater voor wettelijk beschermde libellen en waardplanten voor dagvlinders, worden in het plangebied ook geen andere wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008).

3.2.3 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Grote modderkruiper (RAVON 2010). Door de dicht begroeide sloten is de aanwezigheid van de Grote modderkruiper uit te sluiten. De Kleine modderkruiper kan mogelijk voorkomen in de sloten in het plangebied.

3.2.4 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van licht beschermde amfibieënsoorten, zoals Bruine kikker, Gewone pad, Bastaardkikker en Meerkikker. Het is niet uit te sluiten dat het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van deze licht beschermde soorten. Dit geldt voor de sloten, de vijvers en de oevers daarvan.

Wegens het ontbreken van geschikt biotoop worden er in het plangebied geen middelzwaar of zwaar beschermde amfibieënsoorten verwacht.

3.2.5 Reptielen

In de omgeving van het plangebied komen geen reptielen voor (RAVON 2010). Het plangebied is ongeschikt voor reptielensoorten door het ontbreken van een geschikt biotoop. Om deze redenen mag worden aangenomen dat in het plangebied geen reptielen aanwezig zullen zijn.

3.2.6 Vogels

Door de aanwezigheid van de groenstrook met opgaande begroeiing is er gelegenheid voor broedende vogels in het plangebied. Ook is het niet uit te sluiten dat in de directe omgeving vogels van stad en park tot broeden komen in struiken en bomen. Tijdens het veldbezoek op 26 mei 2011 zijn in het plangebied geen nesten aangetroffen van vogelsoorten die een jaar rond beschermde nestplaats hebben. Het is niet

uitgesloten dat in de wijdere omgeving van het plangebied vogelsoorten broeden die een jaarrond beschermde nestplaats hebben.

3.2.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de daaropvolgende paragraaf aan bod.

Volgens de verspreidingsgegevens van vleermuizen komen in de omgeving van het plangebied 6 soorten vleermuizen voor (www.zoogdieratlas.nl). Deze soorten zijn: Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Meervleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Ruige dwergvleermuis.

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang (kunnen) zijn. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen of bomen. De bomen in het plangebied zijn te jong en te dun om verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen te herbergen. Het gebouw van de supermarkt is niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Om deze redenen kan worden gesteld dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. De twee woningen die in de directe omgeving van het plangebied staan kunnen mogelijk een verblijfplaats voor vleermuizen zijn.

Foerageergebied

Het plangebied is geen optimaal foerageergebied. Toch zijn delen van het plangebied en de directe omgeving daarvan in principe geschikt als foerageergebied voor enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals sloten, kanalen, bomenrijen en huizenblokken. In de omgeving van het plangebied zijn veel lijnvormige structuren aanwezig, zoals de Rijksstraatweg en de spoorlijn Leeuwarden – Groningen. De groenstrook aan de zuidzijde van het plangebied en de bomenrij aan de noordzijde van het plangebied kunnen mogelijk als vliegroute dienen van vleermuizen.

3.2.8 Overige zoogdiersoorten

Behalve vleermuizen komen in de omgeving van het plangebied ook andere beschermde zoogdiersoorten voor. Hieronder wordt per beschermingscategorie van de Flora- en faunawet besproken welke soorten dit zijn en of deze door de beoogde herinrichting kunnen worden beïnvloed.

Licht beschermde soorten

In de ruime omgeving van het plangebied komen licht beschermde zoogdiersoorten, zoals Egel, Haas, Vos, Wezel en enkele (spits)muissoorten voor. Het plangebied kan voor enkele van deze soorten deel uitmaken van hun leefgebied, zoals Egel en enkele (spits)muissoorten.

Middelzwaar en zwaar beschermde soorten

In de ruime omgeving van het plangebied komt de middelzwaar beschermde Steenmarter voor (www.waarneming.nl). De Steenmarter heeft zijn verspreidingsgebied de afgelopen tientallen jaren flink uitgebreid en schuwt daarbij menselijk omgeving niet. Delen van het plangebied zijn voor de Steenmarter potentieel geschikt als foerageergebied, maar bieden geen mogelijkheid voor verblijfplaatsen voor deze soort. Er worden geen andere middelzwaar of zwaar beschermde zoogdiersoorten binnen het plangebied verwacht.

3.3 Samenvatting relevante natuurwaarden

Op basis van dit hoofdstuk wordt in tabel 3-1 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in de (ruime) omgeving van het plangebied en/of (mogelijk) in het plangebied voorkomen. Daarnaast wordt aangegeven of de betreffende natuurwaarden kunnen worden beïnvloed door de uitvoering van de beoogde plannen en daardoor relevant zijn voor het vervolg van de onderhavige beoordeling. Voor deze natuurwaarden (gebieden en soorten) wordt in het volgende hoofdstuk bepaald welke effecten zij (kunnen) ondervinden en wordt beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. De overige natuurwaarden komen (naar verwachting) niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve invloed van de beoogde ingreep. Op deze natuurwaarden wordt in de rapportage niet meer teruggekomen.

Tabel 3-1 - Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in het plangebied, de status volgens de Rode Lijst, de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, (f) = mogelijk foerageergebied, (v) mogelijk vliegroute. Categorieën van de Rode Lijst: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB), +/- = afhankelijk van de soort. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	Afstand tot plangebied			Beschermings-regime	Relevant voor onderhavige beoordeling
Beschermde gebieden					
Natura 2000-gebieden (§3.1.1)	6 en 12 km			Nb-wet	Ja
(P)EHS	2 km			Nota Ruimte	Nee
	Aanwezig in omgeving	Aanwezig in plangebied	Rode Lijst-status		
Beschermde soorten					
Planten	(+)	-	+/-	Ffw 1-2	Nee
Groene glazenmaker (§3.2.2)	+	-	BE	Ffw 3	Nee
Grote modderkruiper	+	-	KW	Ffw 3	Nee
Kleine modderkruiper	+	(+)	-	Ffw 2	Ja
Licht beschermde amfibieënsoorten (§3.2.4)	+	(+)	-	Ffw 1	Ja
Reptielen	-	-	nvt	nvt	Nee
Inheemse broedvogels	+	(+)	+/-	Ffw	Ja
Jaarrond beschermde nestplaatsen	(+)	-	+/-	Ffw	Ja
Vleermuizen	+	(f,v)	+/-	Ffw 3	Ja
Licht beschermde zoogdiersoorten (§3.2.8)	+	(+)	+/-	Ffw 1	Ja
Steenmarter	+	(f)	-	Ffw 2	Ja

4 Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3), worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden. Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde ingreep.

Onderwerp van onderzoek is of en in hoeverre door de voorgenomen plannen habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens moet worden onderzocht of de werkzaamheden kunnen leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status of dat er sprake kan zijn van verstoring.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natura 2000-gebieden

De eerste stap om te bepalen hoe een plan zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet is de Voortoets (zie bijlage 1, § 1.1). Hierin wordt bepaald of er een kans is op een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de beoogde ingreep. De nabijgelegen Natura 2000-gebieden Lauwersmeer en Leekstermeergebied zijn aangewezen voor een groot aantal soorten (voornamelijk vogels), waarvoor in het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelen zijn opgenomen.

De meeste aangewezen soorten zijn gebonden aan de biotopen binnen de beide Natura 2000-gebieden. Gezien de relatief grote afstand tot het plangebied, het gebruik van het tussenliggende gebied en de aard en omvang van de beoogde plannen, is het uitgesloten dat negatieve effecten optreden op beide genoemde Natura 2000-gebieden en aangewezen natuurwaarden. Enkele aangewezen vogelsoorten, zoals ganzen, maken echter ook gebruik van de (ruime) omgeving van de Natura 2000-gebieden voor foerageren. Het plangebied heeft voor de betreffende vogelsoorten uit de Lauwersmeer en het Leekstermeergebied geen ecologische relatie vanwege de samenstelling (bebouwing) en de ligging (binnen de bebouwde kom van Zuidhorn).

Om bovenstaande redenen is de conclusie van de Voortoets, dat er geen sprake is van een kans op (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Lauwersmeer en Leekstermeergebied.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Kleine modderkruiper

De aanwezigheid van Kleine modderkruiper in het plangebied is niet uit te sluiten. Het is op dit moment niet duidelijk in hoeverre er werkzaamheden gaan plaatsvinden aan de sloten binnen het plangebied. Indien daaraan geen werkzaamheden plaatsvinden is er geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Kleine modderkruiper. Indien er wel werkzaamheden plaatsvinden aan de sloten, zoals het

dempen of herprofilen ervan, dan kan zonder ontheffing gewerkt worden mits er aantoonbaar gebruik wordt gemaakt van een door EL&I goedgekeurde en relevante gedragscode. Wanneer zonder toepassing van een dergelijke gedragscode wordt gewerkt, dient vooraf aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing te zijn verkregen volgens artikel 75c Flora- en faunawet.

4.2.2 Licht beschermde amfibieënsoorten

Door de werkzaamheden gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. In de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief voor deze soorten. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde amfibieënsoorten.

4.2.3 Vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen voor vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe geen ontheffing verleend.

In het plangebied kunnen mogelijk enkele vogelsoorten tot broeden komen. Mochten er vogels tot broeden komen en worden verstoord door de werkzaamheden, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet, en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Een alternatief is om versturende werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven. Ook is het mogelijk geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door het afdekken van materialen, zandhopen e.d. of het plaatsen van afschrikapparatuur voor het broedseizoen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Nestplaatsen van de soorten die op deze lijst staan, zijn niet binnen het plangebied aangetroffen en worden hier ook niet verwacht. In de bredere omgeving is het wel mogelijk dat er nestplaatsen aanwezig zijn van vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, zoals Huismus. Het is echter onwaarschijnlijk dat de functionele leefomgeving van deze jaarrond beschermde nestplaatsen negatief wordt beïnvloed door de herinrichting, omdat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn.

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat de beoogde herinrichting geen conflicten veroorzaakt met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen.

4.2.4 Vleermuizen

In hoofdstuk 3 werd geconcludeerd dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied kan worden uitgesloten. Gezien de aard van de beoogde ingreep worden bovendien geen directe effecten verwacht op eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen in de nabije omgeving.

Het plangebied kan in principe deels dienst doen als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten. Tijdens en na de herinrichting kan het plangebied weer functioneren als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het plangebied is bovendien voldoende alternatief foerageergebied voor handen. Om deze reden mag worden geconcludeerd, dat de functionele leefomgeving van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd.

In het plangebied kunnen de groenstrook aan de zuidzijde en de bomenrij aan de noordzijde van het plangebied door vleermuizen als vliegroute gebruikt worden. Wanneer deze groenstrook en bomenrij door extra lichtbronnen worden bestraald, zal de kwaliteit van die mogelijke vliegroutes dalen. Om zeker te zijn van het voorkomen van effecten moet tijdens, maar ook na de inrichtingswerkzaamheden worden voorkomen dat deze elementen sterk worden belicht met bijv. lichtmasten. Indien dit kan worden gerealiseerd zal geen conflict optreden met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen. Indien dit niet het geval is zal moeten worden onderzocht of de lijnvormige elementen in het plangebied als vliegroute worden gebruikt, waarna voldoende mitigatie wordt toegepast om negatieve effecten volledig te voorkomen. Dit omdat vleermuizen op bijlage IV van de habitatrictlijn staan en dientengevolge ontheffing niet mogelijk is in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat de beoogde plannen geen conflict met de Flora- faunawet veroorzaakt ten aanzien van vleermuizen, mits rekening wordt gehouden met mogelijke vliegroutes.

4.2.5 Licht beschermde zoogdiersoorten

Door de werkzaamheden gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde zoogdiersoorten verloren. In de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief voor deze soorten. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

4.2.6 Steenmarter

Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van de middelzwaar beschermde Steenmarter. Binnen het plangebied worden geen belangrijke verblijfplaatsen van deze soort verwacht die door de herinrichting kunnen worden verstoord. De beoogde herinrichting kan een deel van het foerageergebied van de Steenmarter aantasten. Er is echter voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig. Om deze reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter.

4.3 Samenvattende tabel

De effectbepaling en beoordeling die in dit hoofdstuk is beschreven, wordt in tabel 4-1 samengevat. In de tabel is per relevante natuurwaarde weergegeven of deze negatieve effecten ondervindt en of er een conflict is met de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Tevens wordt aangegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Tabel 4-1 Overzicht van de effectbepaling van de beoogde ingreep op de relevante wettelijk beschermde natuurwaarden en de beoordeling in het kader van de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Daarnaast is weergegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Wettelijk beschermde natuurwaarden	Negatieve effecten	Conflict wet- en regelgeving	Vervolgstappen
Beschermde gebieden			
Natura 2000-gebieden	Nee	Nee	Nee
Beschermde soorten			
Kleine modderkruiper	Mogelijk	Mogelijk	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.1)
Licht beschermde amfibieënsoorten	Mogelijk	Nee	Nee
Inheemse broedvogels	Mogelijk	Mogelijk	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.3)
Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels	Nee	Nee	Nee
Vleermuizen	Nee	Nee	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.4)
Licht beschermde zoogdiersoorten	Mogelijk	Nee	Nee
Steenmarter	Mogelijk	Nee	Nee

5 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en is aangegeven hoe de herinrichting zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies met betrekking tot beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet: Voortoets

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van de Natuurbeschermingswet.

Overige gebiedsbescherming

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de regelgeving ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming.

5.2 Conclusies met betrekking tot beschermde soorten

Kleine modderkruiper

Indien er werkzaamheden plaatsvinden aan de sloten kan zonder ontheffing gewerkt worden mits er gebruik wordt gemaakt van een door EL&I goedgekeurde en relevante gedragscode.

Vogels

De beoogde werkzaamheden veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits wordt voldaan aan de voorwaarde dat broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. In § 4.2.3. is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Vleermuizen

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat de beoogde plannen geen conflict met de Flora- faunawet veroorzaken ten aanzien van vleermuizen, mits rekening wordt gehouden met mogelijke vliegroutes. In §4.2.4. is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Overige soorten

Wettelijk beschermde soorten die in deze paragraaf niet worden genoemd, komen naar verwachting niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden. De plannen veroorzaken ten aanzien van de betreffende soorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

6 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.

Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.

Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Ketelaar, R. & B. van de Wetering 2000. Herstelplan groene glazenmaker in Groningen. Rapport VS2000.21, De Vlinderstichting, Wageningen.

Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

RAVON 2010. Waarnemingsoverzicht 2009. RAVON 38: 78-98.

Geraadpleegde websites

www.zoogdieratlas.nl

www.waarneming.nl

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen, onder andere volgens de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1 GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliender en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Beschermd natuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen

alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde diersoorten en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er

moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd,

soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl